

PRIHODNOST REGIONALNE GEOGRAFIJE

Ana Vovk Korže

UDK: 910.1:913

COBISS: 1.04

IZVLEČEK

Prihodnost regionalne geografije

V članku avtorica analizira položaj regionalne geografije v osnovni in srednji šoli ter na visokošolski ravni. V osnovni šoli je velik poudarek na celostnem poznavanju celin, v srednji šoli pa se temu pridruži še problemski pristop. Študij geografije na fakulteti mora nuditi študentom poglobljen študij regionalne geografije, ki bi moral temeljiti na regijah (majhnih celotah), ki sestavljajo posamezno celino.

ABSTRACT

The future of the regional geography

In the article the author analyses the situation of the regional geography in primary and secondary schools and on the academic level. In the primary school the main stress is laid on the global knowledge of the continents to which a problem solving approach is added in the secondary school. On the academic level an absorbed study of regional geography, based on regions (small wholes) from which a particular continent consists of, should be offered to the geography students.

AVTORICA

Ana Vovk Korže

Naziv: dr., prof. geografije in zgodovine, docent

Naslov: Oddelek za geografijo, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, Koroška 160, 2000 Maribor

Telefon: +386 (0)62 22 93 647

E-pošta: ana.vovk@uni-mb.si

V mesecu oktobru 1999 je potekala na Češkem v Plznu na katedri za geografijo pedagoške fakultete Zahodnočeške univerze mednarodna konferenca o regionalni geografiji z naslovom »How to carry on with regional geography«. Nosilne teme konference so bile: kako spremeniti smeri in metode v regionalni geografiji danes, kako izobraževati učitelje za regionalno geografijo, kako uporabiti v praksi regionalnogeografska znanja, kako učiti regionalno geografijo v osnovni in srednji šoli ter praktične izkušnje učiteljev v zvezi s to tematiko.

Na konferenci je avtorica tega sestavka predstavila pogled na stanje in prihodnost regionalne geografije v osnovni in srednji šoli ter na visokošolski stopnji izobraževanja v Sloveniji. Zaradi velikih sprememb v geografski stroki v zadnjih desetletjih se je nujno morala spremeniti tudi regionalna geografija. Te spremembe so občutne na več ravneh: v samem pojmovanju predmeta geografije, v metodah in izboru raziskovalnih vsebin na tem področju, v metodah poučevanja in tudi v številu informacij. Zdi se, da vseh teh sprememb pri pripravi novih učnih načrtov za devetletko niso upoštevali. Obstoječi učni načrti za regionalno geografijo nove devetletne osnovne šole so precej obsežni in od osnovnošolca zahtevajo veliko razumevanja vzročno-posledičnih povezav. V srednji šoli se regionalna geografija omejuje na izbrana poglavja (key study), na visokošolski ravni pa je ta smer geografije ostala na stopnji izpred nekaj desetletij. Ker ni jasnih stališč o namenu tega predmeta in ni ustrezne literature s tega področja, se znanja posredujejo ali zelo poglobljeno in specializirano ali pa preveč posplošeno. Takšna regionalna geografija ne vodi k celostnemu razumevanju pokrajine, zato so tu nujne spremembe.

V nadaljevanju podajamo predlog poučevanja regionalne geografije, ki temelji na načelih regionalne geografije v osnovni in srednji šoli. V izobraževanje naj bi uvedli vertikalnost, regionalna geografija pa naj bi tako kot druge znanstvene vede prišla v nov položaj.

Regionalna geografija v osnovni in srednji šoli. V učnih načrtih regionalne geografije za osnovne in srednje šole so poudar-

jene vzročno-posledične zveze. Značilen je problemski pristop k snovi. V preteklosti je bila geografija v osnovni šoli namreč opisna. Geografija se kot samostojen predmet začne v 6. razredu osnovne šole. Učenci spoznajo Zemljo kot celoto, za kar je namenjenih 35 ur. Od 7. do 9. razreda je geografija izrazito regionalna.

Učni načrt za 7. razred upošteva ustaljeno delitev Evrope in Azije glede na strani neba, čeprav bi bilo mogoče obe celini razdeliti po sodobnejših kriterijih. Zaporedje vsebin v okviru posameznega tematskega sklopa izhaja iz Heitnerjeve sheme, torej od naravnih značilnosti do gospodarstva. Povezanost med obema področjema v okviru posameznega dela celine je sicer poudarjena, a za osnovnošolca je tu naenkrat nakopičenih preveč podatkov, da bi jih lahko povezal in popolnoma razumel. Zaradi nerazumevanja pa je znanje omejeno na pomnjenje, ki ponavadi že čez kratek čas presahne.

Primerjava števila ur, namenjenih posamezni celini, pokaže, da je večina ur v 7. razredu devetletke namenjena Evropi. To je, kljub temu, da je Azija po obsežnosti največja celina na našem planetu, zaradi bližine razumljivo.

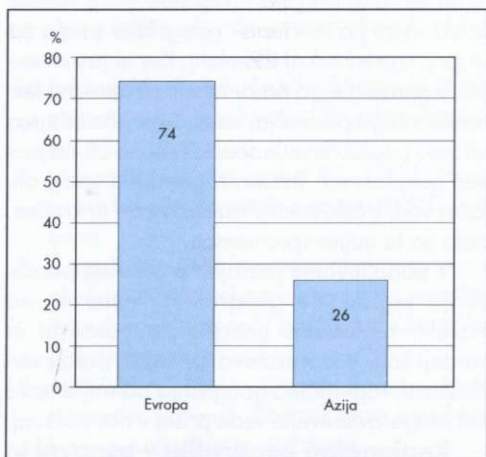
Učenci v 8. razredu spoznajo geografske značilnosti Afrike, Avstralije, Severne in Južne Amerike ter polarnih območij. Seznanijo se z ak-

tualnimi problemi sodobnega sveta: s prenaseljenostjo, oskrbo z vodo, hrano, energijo in s političnimi nasprotji. Spoznajo družbene razmere posameznih celin v odvisnosti od naravnih možnosti, oblikujejo stališča in vrednote, kot so spoštovanje drugih narodov in kultur, strpnost do drugačnosti, mednarodno sodelovanje, prizadevanje za mir na svetu in za ohranjanje naravne in kulturne dediščine. Cilji pouka so vsekakor globalno zastavljeni. Toda nehoti se vprašamo o umestnosti obravnave večine celin v enem razredu.

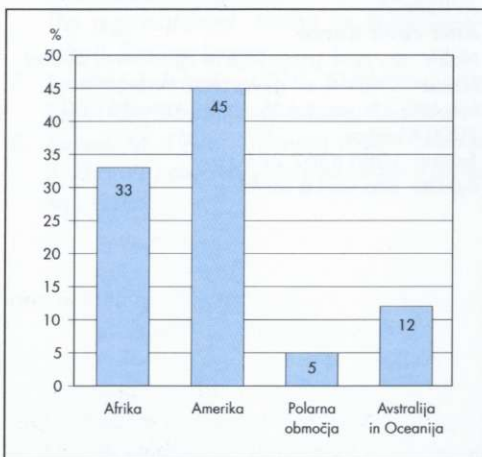
Učenci v 9. razredu spoznajo geografske značilnosti Slovenije kot svoje domovine in države ter jih primerjajo z izbranimi državami Evrope. Razvijajo prostorsko predstavo o Sloveniji, njenih pokrajinah, etničnem ozemlju ter o njeni ožji in širši sosesčini.

Statistični pregled obsega učnih ur pokaže, da je največ ur namenjenih regionalni geografiji sveta, sledi pa ji regionalna geografija Slovenije. Analiza obsega vsebin je prav tako pokazala razlike. Splošna ugotovitev je, da je regionalna geografija v osnovni šoli zasnovana za učenca precej zahtevno, na gimnaziji pa se vsebine regionalne geografije nanašajo na izbrane primere, kjer naj bi celotno znanje iz osnovne šole poglobili.

Študentje geografije na fakulteti naj bi imeli dobro predhodno znanje regionalne geogra-

Slika 1: Deleža števila učnih ur v 7. razredu, namenjenih Evropi in Aziji.

Slika 2: Glavnina vsebin v 8. razredu devetletke se nanaša na Ameriko in Afriko.

Preglednica 1: Zastopanost vsebin regionalne geografije v osnovni in srednji šoli.

Predmet	Število ur v OŠ	Število ur v SŠ	Skupaj
Regionalna geografija sveta	62	50	112
Regionalna geografija Evrope	28	50	78
Regionalna geografija Slovenije	70	40	110
Regionalna geografija skupaj	160	140	300

fije, vendar izkušnje kažejo, da ni tako. Zdi se, da se znanja, posredovana v osnovni in srednji šoli, kar porazgubijo. Zato so v nadaljevanju prikazane nekatere dileme regionalne geografije na primeru visokošolskega študija geografije na Pedagoški fakulteti v Mariboru.

Dileme v regionalni geografiji na stopnji visokošolskega študija. V Sloveniji je regionalna geografija na visokošolski ravni zašla v krizo, kar je pričakovana posledica sprememb na področju geografske stroke. Vsebine in metode dela so večinoma odvisne od predavateljev in iščejo zglede v tujini. Zastopani so različni principi regionalnih geografij, ki bi jih lahko združili v naslednje:

- splošnogeografski in regionalni pristop,
- regionalni pristop,
- pristop po izbranih poglavjih,
- strukturni pristop.

Navedeni pristopi skrivajo v sebi naslednja vprašanja:

- Kako zmanjšati obstoječo heterogenost regionalne geografije na visokošolskem študiju?
- Kako približati znanje regionalne geografije potrebam življenja?
- Kako zasnovati regionalno geografijo vertikalno od osnovne šole do fakultete?
- Kakšni so cilji regionalne geografije na različnih stopnjah šolanja, še zlasti na visokošolski stopnji?
- Kakšna naj bo usmerjenost regionalne geografije v 21. stoletju za pedagoške in nepedagoške poklice?

Odgovori na postavljena vprašanja so pogosto subjektivni. Menim, da bi bilo potrebno čimprej enotno začrtati vsebine regionalne geografije na nivoju visokošolskega študija. Študij regionalne geografije bo kompleksen le, če

se regionalna geografija ne bo usmerila izrazito v eno področje (v družbeno, kar je danes pogosto) in če bo aplikativna, realna, življenjska in ne popolnoma abstraktna.

Zaključek. Analiza regionalne geografije v osnovni in srednji šoli je pokazala, da so vsebine tega dela geografije zelo dobro zastopane. V osnovni šoli je velik poudarek na celostnem poznavanju celin, v srednji šoli pa se pridruži problemski pristop. Študij geografije na fakulteti mora nuditi študentom poglobljen študij regionalne geografije. Ta naj bi temeljil na regijah (majhnih celotah), ki sestavljajo posamezno celino. Z dobrim poznavanjem sestave, razvoja in aktualnosti regije bi regionalna geografija postala aplikativna.

1. *Geografija, učni načrt za gimnazijo. Ljubljana, 1997.*
2. *de Blij, H. J., Muller, Peter O. 1998: Geography: realm, regions and concepts. John Wiley & Sons, inc.*
3. *Učni načrt Zemljepis za 6., 7., 8. in 9. razred. Ljubljana, 1997.*
4. *Wolf, K. 1995: Aufgaben einer zielorientierten geographischen Landeskunde. Geografski vestnik, 67. Ljubljana.*